

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 399/2025 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om att förebygga bortförande av barn och stärka samarbetet mellan myndigheterna

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 399/2025 rd undertecknat av riksdagsledamot Maaret Castrén / saml:

Vad ämnar regeringen göra för att stärka samarbetet mellan Gränsbevakningsväsendet, polisen och barnskyddet för att förebygga bortföranden av barn,

hur säkerställer man att reseförbudet verkställs utan dröjsmål och att information om reseförbudet förmedlas i realtid mellan myndigheterna, och

hur ämnar regeringen följa upp och utveckla den nationella samordningen av förebyggandet av bortföranden av barn så att Finland uppfyller förpliktelseerna i FN:s konvention om barnets rättigheter och Haagkonventionen om bortföranden av barn?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

I Petteri Orpos regeringsprogram är Finland en trygg och stabil rättsstat. De utmaningar som vårt samhälle och våra medborgare står inför berör flera samhällssektorer, och för att identifiera och ta itu med dem krävs allt mer samarbete och nya verksamhetssätt. Ett starkt och engagerat Finland sörjer för medborgarnas säkerhet i hemmen, på gatorna och vid gränserna. Vid bekämpningen av brottslighet och andra samhälleliga problem satsar man på att förebygga, identifiera de bakomliggande orsakerna och förverkliga straffansvaret.

I enlighet med statsminister Orpos regeringsprogram bekämpas olika typer av våld på bred front. Bortföranden av barn kan ses som en form av psykiskt våld och omfattas därmed av målen i regeringsprogrammet.

Samarbetet mellan olika aktörer har en nyckelroll i förebyggandet och lösningen av bortföranden av barn och i arbetet efter återförandet. Gränsbevakningsväsendet och polisen har anmälnings-skyldighet enligt 25 § i barnskyddslagen (417/2007) om det i arbetsuppgifterna uppstår oro för ett barns situation. Via en barnskyddsanmälan får barnskyddet kännedom om bortförandet av ett barn eller ett hot om bortförande, vilket gör det möjligt att bedöma vilka åtgärder som behövs inom barnskyddet. I enlighet med Polisstyrelsens anvisning avtalar polisinsatstjänsterna lokalt om

samarbetet med de sociala myndigheterna vid bortförande av barn och hot om bortförande av barn. Polisen samarbetar enligt sina anvisningar även med åklagare och Gränsbevakningsväsendet för att förhindra och utreda bortförande av barn.

Ett mål i regeringsprogrammet är att öka antalet anställda i polisuppgifter till 8 000 polisårsverken före utgången av valperioden. Ökningen görs för att stärka polisens operativa verksamhet. Polisens resurser tryggas långsiktigt och förutsägbart. Polisens grundfinansiering ökas och polisens finansieringsmodell utvecklas i enlighet med detta mål. Enligt regeringsprogrammet ska brottsbekämpningen effektiviseras och dess verkningsfullhet ökas genom att polisens förundersökningsskyldighet lindras till exempel i fråga om omfattande massbrottshelheter samt genom att tillämpningsområdet för förutsättningarna för begränsning av undersökning utvidgas och användningen av dem underlättas. Detta ökar polisens förmåga att ingripa snabbt även i eventuella fall av bortförande av barn.

Under regeringsperioden främjas myndighetssamarbetet bland annat genom att vidareutveckla Polisens, Tullens och Gränsbevakningsväsendets PTG-samarbete samt genom att sörja för deras verksamhetsförutsättningar och befogenheter. Polisverksamheten och skyddet av den inre säkerheten stärks genom att man bereder och inför lagstiftning som gör kriminalunderrättelseinhämtning möjlig. Regeringen säkerställer dessutom att polislagen, tvångsmedelslagen och förundersökningslagen i tillräcklig utsträckning stöder brottsbekämpningen. Enligt regeringsprogrammet uppdateras lagen om brottsbekämpning inom Gränsbevakningsväsendet för att effektivisera brottsutredningen. Också den administrativa brottsbekämpningen utvecklas.

Regeringen undanröjer hinder för informationsutbyte inom brottsbekämpningen. Sektorslagstiftningen revideras bland annat så att social- och hälsovårdsmyndigheterna och undervisningsmyndigheterna åläggs att lämna polisen åtminstone sådana uppgifter som är nödvändiga för bedömning av ett hot mot liv eller hälsa och för förhindrande av en hotande gärning och som annars är sekretessbelagda. Polisens möjligheter att lämna ut sekretessbelagda uppgifter till olika myndigheter ökas, bland annat för att förhindra brott och garantera säkerheten. Myndigheternas möjligheter till samarbete förbättras bland annat genom att rätten att få uppgifter från och på eget initiativ lämna uppgifter till andra myndigheter säkerställs. Inrikesministeriet har för tiden 25.9.2023–31.5.2026 tillsatt ett lagstiftningsprojekt för att bereda ett förslag till ändring av bestämmelserna om nationellt informationsutbyte i polislagen och lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet. Det är viktigt att utveckla informationsgången mellan myndigheterna, men också myndigheternas kännedom om bortföranden av barn som fenomen. Som en del av reformen av barnskyddslagstiftningen kan man bedöma en effektivisering av samarbetet mellan olika myndigheter och eventuella brister i nuläget.

Enligt Polisstyrelsens uppgifter har 64 ärenden registrerats i polisens anmälningssystem under 2025 med brottsrubriceringen bortförande av barn. I Finland är justitieministeriet den centralmyndighet som avses i 1980 års Haagkonvention. Till centralmyndigheten hör förutom förmedling av

ansökningar om återförande och handläggning av fall även olika rådgivningsuppgifter. Justitieministeriet har utarbetat ett informationspaket om bortförande av barn. I paketet ingår information från olika myndigheter om förebyggande av bortförande av barn.

Anvisningen ”Internationell bortförande av barn och hot om bortförande” (POL-2015-11897) som uppdateras av Polisstyrelsen och förpliktar polisen trädde i kraft den 1 september 2023. I anvisningen har ändringarna i Schengenavtalet beaktats. En S-anmälan om en situation som tyder på bortförande av barn eller hot om bortförande ska enligt anvisningarna registreras i polisens anmälningssystem, om inget rekvisit för något brott ännu uppfylls. Om en polisanmälan har registrerats i ett ärende som gäller bortförande av barn, ska åklagaren underrättas om detta i enlighet med 5 kap. 1 § i förundersökningslagen. Ett internationellt element i samband med bortförande av barn förutsätter samarbete mellan åklagare och polis enligt 5 kap. 3 § i förundersökningslagen när det fattas beslut om att inleda förundersökning, om förundersökningsåtgärderna och om eventuella åtalsförordnanden.

I Schengens informationssystem (SIS) är det möjligt att göra en förebyggande efterlysning i ett fall där barnet utsätts för en konkret och uppenbar risk för bortförande av en förälder, familjemedlem eller vårdnadshavare. Efterlysningen som åtgärd hindrar barnets resa och kontakter barnskyddsmyndigheterna, som beslutar om åtgärder som är förenliga med barnets bästa från fall till fall.

Utöver efterlysningen i Schengens informationssystem har polisen vid bortförande av barn befogenheter att vidta följande förebyggande säkringsåtgärder: Omedelbart omhändertagande av barn med stöd av vårdnadslagen, omedelbart omhändertagande av barn med stöd av verkställighetslagen, indragning av pass som utfärdats för barn och meddelande av besöksförbud. I situationer där ett barn omedelbart omhändertas kontakter polisen de sociala myndigheterna som bedömer behovet av brådskande placering.

Vid ett pågående bortförande av barn, till exempel där ett barn håller på att föras bort ur landet, är polisen enligt Polisstyrelsens anvisning skyldig att agera och förhindra att brott begås. I akuta fall av bortförande av barn, där den misstänkte och barnet antagligen fortfarande befinner sig i landet eller på väg till destinationslandet, är snabba åtgärder för att lokalisera personerna viktiga. Sådana åtgärder är till exempel nödpositionering, teleövervakning och teleavlyssning enligt tvångsmedelslagen, nationella och internationella efterlysningar samt Gränsbevakningsväsendets information om situationen och fordonskontroller vid gränsövergångsställena.

Gränsbevakningsväsendet fäster i enlighet med kodexen om Schengengränserna särskild uppmärksamhet vid minderåriga oberoende av om de reser över den yttre gränsen tillsammans med en vuxen eller ensamma. Personer som reser över de inre gränserna kontrolleras dock inte regelbundet. Gränsbevakningsväsendet meddelar polisen om man vid in- och utresekontrollen av en minderårig misstänker olaglig utförsel, dvs. s.k. bortförande av barn. Om risken för bortförande

av barn är konkret, är gränsbevakningsmannen skyldig att anmäla saken till polisen och förhindra att brott begås (enligt polisens anvisningar) samt vid behov underrätta barnskyddsmyndigheterna. Polisen kan vid behov hindra barnet från att resa i brådskande fall och lämna en begäran om åtgärder i detta syfte till Gränsbevakningsväsendet att utföras vid gränsövergångsställena. Gränsbevakningsväsendet kan vidta de åtgärder som begärts. Om barnets vårdnadshavare kontaktar Gränsbevakningsväsendet direkt vid misstanke om bortförande av barn, registrerar Gränsbevakningsväsendet vårdnadshavarens anmälan och detaljerna om det misstänkta bortförandet. Gränsbevakningsväsendet lämnar en begäran om åtgärder och anmäler saken till polisen. Gränsbevakningsväsendet hänvisar också anmälaren att göra en polisanmälan. Om barnet har ett pass är antagandet att barnet har resetillstånd, eftersom det krävs båda vårdnadshavarnas samtycke för att få ett pass för ett barn vars föräldrar har gemensam vårdnad.

Om det är fråga om en minderårig som reser tillsammans med en vuxen, utreds om den vuxna är den minderåriges vårdnadshavare, i synnerhet när den minderårige är i sällskap med endast en vuxen. Om den minderårige reser med endast den ena vårdnadshavaren, utreds vid behov också den andra vårdnadshavarens ståndpunkt om resan. Om barnet reser ensamt kontrolleras resetillståndet med vårdnadshavarna.

Helsingfors 8.12.2025

Inrikesminister Mari Rantanen